

Successierechten

Nr. 8 1 september 2016
Maandelijks nieuwsbrief
verschijnt niet in juli

Afgiftekantoor
Brussel X
P 2A9331

Inhoud		<i>p.</i>
Rechtspraak		
<i>Schuld uit keuzebeding onder last bij het tweede overlijden</i>	<i>Antwerpen 19-01-2016</i>	<i>1</i>
<i>Verrekenbeding opnieuw aanvaard door hof van beroep Antwerpen</i>	<i>Antwerpen 19-05-2015</i>	<i>5</i>
Commentaar		
<i>Nieuw feit vermindert de belasting: wat met de belastingverhoging?</i>		<i>8</i>
Kort nieuws		<i>11</i>

Schuld uit keuzebeding onder last bij het tweede overlijden

■ Antwerpen 19 januari 2016, *onuitg.*

In een arrest van 19 januari 2016 (nr. 2014/AR/669) weigerde het hof van beroep te Antwerpen de schuld die voortvloeide uit een keuzebeding met last als passief te aanvaarden bij het overlijden van de langstlevende echtgenoot. Het weigerde ook een schuld uit schuldigerkenning die de echtgenoten samen vroeger hadden gedaan als passief te aanvaarden.

TOEBEDELING ONDER LAST BIJ HET TWEEDE OVERLIJDEN

In 1991 hadden echtgenoten in hun huwelijkscontract bedongen dat, bij overlijden van een van hen, het gemeenschappelijk vermogen in twee verdeeld zal worden, maar dat de langstlevende echtgenoot het recht zal hebben om “die goederen en schulden aan te wijzen die hij of zij in zijn of haar kavel wenst op te nemen, ongeacht hun waarde; indien de aldus aan de langstlevende toegewezen kavel zijn of haar gerechtigheden in het gemeenschappelijk

vermogen overtreft, zal hij of zij de passende opleg aan de nalatenschap verschuldigd zijn. De betaling van deze opleg zal evenwel niet kunnen gevorderd worden zolang de langstlevende der echtgenoten in leven is, noch zal voor deze betaling enige zekerheid moeten worden gesteld of kunnen geëist."

Bij het overlijden van de vrouw, in 2003, kiest de man alle roerende goederen en het vruchtgebruik van alle onroerende goederen; daardoor krijgt hij dus een schuld tegenover de erfgenamen van zijn vrouw. Dat wordt ook vermeld in zijn aangifte van nalatenschap.

In 2009 overlijdt ook de man, en zijn kinderen willen die schuld (van ca. 4 miljoen euro) nu in aftrek brengen van zijn nalatenschap; en daarover ontstaat betwisting.

Daarbij hadden de echtgenoten aan hun kinderen ook 'schenkingen bij wijze van schuldigerkenning' gedaan bij Nederlandse notariële akten, in 1986, 1987, 1988 en 1989. De geldsommen waren pas opeisbaar bij overlijden van de langstlevende echtgenoot, samen met een rente van 6%.

De kinderen willen ook die schuld aftrekken in de nalatenschap van hun vader.

HET HOF

De zaak komt voor het hof van beroep te Antwerpen, dat oordeelt dat de schuld uit de overbedeling een schuld van de nalatenschap betreft, en dat er niet bewezen is dat de schuld nog bestond bij het overlijden van de man. Het voorleg-

gen van het huwelijkscontract en de aangifte van nalatenschap van de vrouw is daarvoor niet voldoende. Bovendien blijkt dat de man aan zijn kinderen schenkingen gedaan heeft en leningen verstrekt, in plaats van zijn schuld af te lossen. Dat de man voldoende vermogen bezat om de schuld af te lossen, is onvoldoende. De schuld is niet bewezen volgens artikel 29 W.Succ. (= art. 3.17.0.0.12 VCF) dat bepaalt dat de schulden moeten bewezen worden door bewijsmiddelen die in rechte toelaatbaar zijn in de verhouding tussen schuldeiser en schuldenaar. Aan een beoordeling onder artikel 33 W.Succ (= art. 2.7.3.4.4 VCF) komen we hier zelfs niet toe.

Ook de schuldigerkenning aanvaardt het hof niet. Ze werd niet opgenomen in de successieaangifte van de vrouw, in 2003. En ook hier is het voorleggen van de akte, die dateert van geruime tijd voor het overlijden van beide ouders, in het licht van de *ratio legis* van artikel 33 W.Succ. (= art. 2.7.3.4.4 VCF) geen voldoende bewijs, aldus het hof. Bovendien werd maar overgegaan tot betaling van de roerende voorheffing op de gelopen interest nadat de administratie de schuld al verworpen had als passief. De rente werd ook niet jaarlijks en effectief en op de vervaldag betaald (1), en was eerder een papieren rente.

Het hof verwerpt dan ook beide schulden als passief in de nalatenschap, de eerste op grond van de algemene bewijsregels, de tweede op grond van de ver-

(1) Uiteraard niet, dat was ook zo bedongen in het huwelijkscontract...

sterkte bewijsregels van artikel 33 W.Succ. (= art. 2.7.3.4.4 VCF).

BEDENKINGEN

1. Het gaat hier dus vooreerst om de gevolgen van de toebedeling met last in de *tweede* successie. Bij het overlijden van de eerste echtgenoot ontstaat er een schuld tegenover de nalatenschap. Bij een keuzebeding met last (1) is er twijfel mogelijk of de schuld retroactief ontstaat bij de nalatenschap, of enkel bij de uitoefening van de keuze (2), en of er met die keuze dus rekening gehouden moet (of mag) worden bij de aangifte van de nalatenschap. Maar hier gaat het over de aftrekbaarheid van die schuld bij het tweede overlijden. Dat kan jaren later zijn. In de beoordeelde zaak overleed de tweede echtgenoot zes jaar na de eerste maar het kan er ook dertig of meer zijn.

2. In principe volstaat het voorleggen van een authentieke akte van schuld, als bewijs, en is het de schuldenaar die moet aantonen dat hij bevrijd is. Artikel 1315 bepaalt immers: "Hij die de uitvoering van een verbintenis vordert, moet het bestaan daarvan bewijzen. Omgekeerd moet hij die beweert bevrijd te zijn, het bewijs leveren van de betaling of van het feit dat het tenietgaan van zijn verbintenis heeft teweeggebracht."

(1) Zie hierover J. DECUYPER en J. RUYSSSEVELDT, *Successierechten 2015*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, nr. 134/3.

(2) Zie standpunt Vlabeel Standpunt nr. 16053 d.d. 13.06.2016: "ouderlijke boedelverdeling en verblijvingsbedingen en keuzebedingen met last", <http://belastingen.vlaanderen.be/sp-16053-ouderlijke-boedelverdeling-en-verblijvingsbedingen-en-keuzebedingen-met-last>.

Mocht de schuldeiser telkens moeten bewijzen dat hij nog niet betaald werd, dan zou een akte, zelfs een notariële akte, niet veel waarde hebben. Als u bij de bank leent, heeft de bank een voldoende bewijs geleverd door de leningsakte voor te leggen. U moet dan bewijzen dat de lening terugbetaald is; het is niet de bank die moet bewijzen dat de schuld niet terugbetaald is.

Welnu, een schuld is in principe bewezen tegenover de fiscus als er bewijzen voorgelegd worden die in de relatie tussen schuldeiser en schuldenaar volstaan, zegt artikel 29 W. Succ., het artikel waar het hof zelf naar verwijst.

Nochtans oordelen de raadsheren er hier anders over, ook al was er maar zes jaar verlopen tussen beide overlijdens.

3. Er zijn wel een aantal elementen die het oordeel kunnen ondersteunen. Een schuld die maar opeisbaar is bij het overlijden, lijkt op een legaat: denk aan artikel 2.7.1.0.3, 3° VCF. Dat er ondertussen geen interest verschuldigd is, en ook geen enkele waarborg nodig is, maakt dat de langstlevende echtgenoot van die schuld geen last ondervindt, noch van de schuld uit het verrekenbeding, noch van de schuldigerkenningen die de echtgenoten vroeger hadden gedaan. Dat had wellicht ook tot gevolg dat hij de schuld uit de schuldigerkenning gewoon vergeten was bij het eerste overlijden, en dat er pas roerende voorheffing op de interest betaald werd na het bericht van de ontvanger van de successierechten.

Wat de langstlevende echter niet kan, is zijn vermogen aan iemand anders weg-schenken of legateren: schuldeisers gaan immers vóór legatarissen, een schenking zou aangevochten kunnen worden op grond van de actio pauliana (art. 1167 BW).

Of de aangevoerde elementen tegenover een bank of een andere onafhankelijke schuldenaar zouden volstaan om aan te nemen dat er geen schuld meer is, is o.i. hoogst betwifelbaar. Het hof eist m.i. dus van de belastingplichtige méér dan het burgerrechtelijk bewijs, met name het feit dat de schuld nog bestond bij het overlijden, dat ze niet afgelost of kwijt-gescholden is.

4. Hoe kan men hiermee rekening houden in praktijk?

Vooreerst moeten we, bij schuldigerkenningen, nu rekening houden met het nieuwe artikel 2.7.1.0.3, 3° VCF. Anders dan bij artikel 4,3° W.Succ. is, volgens dit artikel, een schuldvordering die maar ontstaat bij het overlijden van de bedinger, hoe dan ook al niet aftrekbaar (1).

Als de schenking bij schuldigerkennening niet afhankelijk is van het overlijden is het artikel niet toepasselijk, evenmin als bij schulden bij overbedelingen. Dan zijn er wel een aantal mogelijkheden. Vooreerst kan men de schuld steviger maken door waarborgen te bedingen: pand of hypotheek. Of door een jaarlijk-

se interest te bedingen, waarbij dan uiteraard ook jaarlijks de roerende voorheffing wordt ingehouden en betaald. Men kan op geregelde tijdstippen in een akte – misschien zelfs authentiek – vaststellen hoeveel de vordering nog bedraagt. En men kan ook nu en dan een stuk van de vordering terugbetalen. Als men de akte verlijdt voor een Belgische notaris, of vrijwillig registreert (2), zal ook dit wellicht een belangrijk argument zijn voor de aanvaardbaarheid (3).

Op die manier ondervindt de langstlevende uiteraard wel “last” van die schuld, maar dat is dan de prijs voor een grotere waarschijnlijkheid dat zij ook fiscaal aanvaard wordt. Zeker is dat niet, want we moeten ook rekening houden met de antimisbruikbepaling: artikel 3.17.0.0.2 VCF.

5. Het arrest heeft trouwens ook een positieve kant voor de belastingplichtigen, in de omgekeerde situatie.

Bij een 100-0 verrekenbeding (4) aanvaardde het hof van Antwerpen op 19 mei 2015 de verrekenvordering in de nalatenschap van de eerststervende echtgenoot (5). De vordering op de nala-

(1) J. DECUYPER en J. RUYSEVELDT, *Successierechten 2015*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, nr. 129/3/1 e.v.

(2) Bij de schuldigerkennening zal dan uiteraard de schenkbelasting verschuldigd zijn.

(3) R. DEBLAUWE, *Inleiding tot de Vlaamse erfbelasting*, Herentals, Knops Publishing, 2015, 63, nr. 106 e.v.

(4) Zie J. DECUYPER en J. RUYSEVELDT, *Successierechten 2015*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, nr. 134/4.

(5) R. DEBLAUWE, “Verrekenbeding opnieuw aanvaard door hof van Antwerpen”, *Nieuwsbrief Successierechten 2016*, nr. 8, p. Het beding zelf liet toe een schuldvordering van 100% van het eigen vermogen te creëren, maar de echtgenote koos voor 95%.

tenschap van de eerststervende wordt in principe een *actief* in de nalatenschap van de langstlevende.

Veronderstel dat er geen waarborg bedongen of gesteld is, geen jaarlijkse interest bedongen of betaald, geen aflossingen, en geen tussentijdse vaststellingen, en dat er een geruime tijd verloopt tus-

sen beide successies: dan zal het hof hier logischerwijze dus *van de fiscus* het bewijs moeten eisen dat de vordering *niet* afgelost of kwijtgescholden is, als deze het in de nalatenschap wil belasten.

Elk nadeel heeft zijn voordeel!

Rik Deblauwe

Wetenschappelijk adviseur Tiberghien

Verrekenbeding opnieuw aanvaard door hof van beroep Antwerpen

■ Antwerpen 19 mei 2015, www.monkey.be

Het hof van beroep te Antwerpen aanvaardde op 19 mei 2015 opnieuw de verrekenplicht als aftrekbaar passief in de nalatenschap. (1)

1. De feiten waren hier nochtans vrij kras.

A en B waren getrouwd in 1959, onder het stelsel van wettelijke gemeenschap met verblijvingsbeding ingeval van overlijden. Ze hadden één dochter. In 2003 vervingen ze de toebedeling door een keuzebeding ten voordele van de langstlevende echtgenoot.

Op 22 oktober 2010 werd het huwelijksstelsel vervangen door een stelsel van scheiding van goederen met een 100%-finaal verrekenbeding, waarbij *“de langstlevende van de echtgenoten het recht heeft om te verrekenen ten belope van een*

som naar zijn of haar keuze. De maximaal te verrekenen som bedraagt de totaliteit van het netto-vermogen van het eigen vermogen van de eerststervende echtgenoot. In dat geval verkrijgt de langstlevende een vordering op de nalatenschap van de eerststervende ten belope van het nettobedrag van het eigen vermogen van de eerststervende.”

Drie dagen later, op 25 oktober 2010, overleed mevrouw B, en de heer A oefende zijn recht uit tot beloop van 95%. Hij ondertekende een document waarin hij eiste *“dat een vordering ten belope van 95% van haar vermogen, nl. 1.464.053 euro ten laste van haar nalatenschap mij als huwelijksvoordeel toekomt.”*

De ontvanger aanvaardde dat bedrag niet als schuld in de nalatenschap, maar zowel de rechtbank als het hof aanvaardden het wel.

2. Het Vlaamse Gewest stelde voor het hof dat het ernstige twijfels had over de kwalificatie van het ‘verrekenbeding’, aangezien het stelsel reeds na drie dagen

(1) Antwerpen 19 mei 2015, rolnr. 2014/AR/422, op www.monkey.be.